

Cái chết của con chim Sáo

Cảnh tần ngần quanh quẩn dưới gốc cây, đầu nghểnh lên, nhìn tít trên ngọn, rồi lại nhìn qua chỗ nhánh cây ngang la đà theo gió. Một tổ chim sáo. Cái tổ nhỏ nhoi, gọn ghẽ. Nắng chiếu xuống, một bóng đen lấp lánh vụt qua mắt nó. Trên cây, ở cành bên cạnh tổ, một con chim sáo vừa bay đến đậu. Thằng Cảnh đoán, chắc là chim bố, hoặc là chim mẹ. Nó nghe, có tiếng riu riu lấp lánh. Nó hình dung, những cái mỏ nhỏ xíu, đỏ hồng đang há ra, đợi được mớm mồi... Nó lại đưa mắt nhìn anh công an - thầy của bọn chúng. Lúc ấy, anh đã đi lại phía đằng kia, chỗ mấy đứa bạn nó chống cuốc, tán chuyện gẫu. Từ phía đó, nó nghe vọng lại tiếng anh công an rõ mồn một: "Mấy đứa bay cuốc đi chứ. Mau lên. Mấy bữa nữa trời mưa xuống rồi. Phải làm tôi đất ra mới kịp trả báp". Con chim sáo bố vừa mới bay đi. Cứ nhìn dáng bay thì rõ, vừa bay vừa riu riu rít. Cái đầu nhỏ xíu cứ nghênh nghênh, khác với vẻ hiền từ, lông ít mượt hơn chim mẹ. Nó định trèo lên cây và đang đi về phía đó. Bỗng nó nghe tiếng anh công an gọi giật phía sau:

- Cảnh đi đâu đấy! Từ nãy giờ sao cứ đứng mãi thế?

Nó giật mình, uể oải quay lại, đưa tay nhắc cuốc lên. Những nhát cuốc hồ hững giương lên bỏ xuống, lúc nảy lên, khi cắm phập vào đất. Thấy vậy, anh công an đến bên nó. Anh cầm lấy cuốc, hai chân dặng ra một khoảng cách thích hợp. Anh giơ cuốc lên, nín hơi, bỏ xuống. Cuốc liền mấy nhát, anh nói:

- Cuốc đất là phải đứng chân như thế. Nhát cuốc phải giơ cao, dứt khoát...

Cảnh đón chiếc cuốc từ tay anh. Nó cuốc liền mấy nhát. Anh công an gật đầu hài lòng.

Buổi trưa, lúc tập hợp bọn trẻ trước khi về, anh công an thấy thằng Cảnh cứ chân chừ. Nó thấp nhất nhưng lại đứng ở phía cuối hàng. Anh phải xuống đó dẫn nó lên:

- Tôi đã dặn đi dặn lại, mỗi một điều đơn giản, cũng không chịu nghe. Khi tập hợp xếp hàng ai thấp bao giờ cũng phải đứng trước. Rồi đến người cao, người cao nữa... ai cao nhất đứng sau cùng. Tôi chỉ nhắc lần này thôi. Lần sau ai không nghe tôi phạt cho chừa thói ngang bướng.

Bọn trẻ im lặng không nói gì, tự mình đổi chỗ đứng cho nhau.

Lúc hàng ngũ đã chỉnh đốn thẳng tắp, thằng Cảnh bỗng ôm bụng nhăn nhó:

- Dạ thưa... em bị đau bụng ạ.

Anh công an chỉ cho nó mò đất bên cạnh rồi cho phép nó ra đó ngồi. Anh nói mấy lời nhận xét về buổi lao động sáng nay, có ý rút kinh nghiệm để hôm khác làm tốt hơn.

Bọn trẻ đã ra về. Nắng chiều rớt lại trên những cành cây cao và phía xa xa mặt trời xuống thấp, để lại một vầng ráng đỏ cháy lên giữa màu xanh của rừng núi. Bấy giờ chỉ còn lại anh công an và thằng Cảnh. Nó rụt rè nhìn anh rồi đưa mắt lên ngọn cây cao, ngáp ngừng:

- Thưa thầy, cho em được bắt tổ chim sáo trên cây kia nhé.

Nói rồi nó dừng lại đưa tay chỉ lên ngọn cây. Anh công an nhìn nó, rồi lại nhìn cành cây cao có tổ chim nhỏ đang đung đưa trước gió:

- Lúc nãy mày nói đau bụng?

- Dạ em hết đau rồi ạ

Anh công an lại bảo:

- Mày thật lếu láo. Cứ giả vờ là giỏi. Muốn chết hả? Cho mày leo lên đó, té gãy chân, què tay, mày muốn tao bị kỷ luật phải không? Đi về ngay!

Thằng Cảnh lặng lẽ đứng lên, đầu cúi xuống, lê từng bước miễn cưỡng, chậm chạp theo anh công an.

Mấy ngày liền. Cảnh nằm bẹp không ăn uống gì. Nó lên cơn sốt. Căn phòng bỗng im ắng đến rợn người. Gió trên cánh đồng, gió ngoài đồi núi, gió ngoài rừng thổi u u. Bọn nó bây giờ đang đi cuốc đất, trả bắp. Đã nghe lẫn trong tiếng gió có tiếng sấm rền từ xa vọng lại. Ở ngang chừng đỉnh núi, đã có những đám mây mù. Hơi nước lạnh lạnh từ phía đó đang bay lại... Từ bữa đi làm, phát hiện tổ chim sáo, càng làm thằng Cảnh bồn chồn không yên. Cái tổ sáo đó làm nó nhớ đến con sáo nuôi lúc còn ở nhà với bố mẹ. Con sáo ấy lúc nó mới bắt về da còn đỏ hồng, lông lụa thưa, ngắn ngắn, màu vàng như sợi tơ mỏng mảnh. Đôi cánh bé tẻo, ngắn cùn chập choạng vô như chồi biếc run rẩy trước gió. Mắt sáo nhắm nghiền như hai nếp nhăn. Bên ngoài phủ một lớp da đỏ. Cái miệng nó lúc nào cũng há ra hết cỡ. Nó quý con sáo ấy lắm, nâng niu, chăm bẵm cho đến khi đủ lông đủ cánh mới nhốt vào lồng. Con sáo ấy thật khôn, sáng ra, mở lồng cho bay đi kiếm mồi. Chiều bay về. Có bữa trời âm u, sáo cứ quần quanh bên chân nó. mấy lần bị mèo vô hụi. Đến năm thứ hai thì biết nói. Đó là một kỳ công của thằng Cảnh. Đầu tiên nó huýt sáo. Sáo huýt theo. Rồi nó dạy những tiếng đơn giản "sáo ơi", "chào khách"... Cứ thế con sáo bắt chước được khá nhiều tiếng người. Nó còn biết bắt chước tiếng mèo. Thoáng trông thấy mèo nó kêu "mèo", rồi vỗ cánh bay lên bàn, lên cửa sổ, có lúc đậu trên chiếc tivi. Sao, đó là niềm vui. Những lúc vui buồn, sáo chùng như bớt nhảy nhót. Nó cứ đứng trước mặt Cảnh, nghiêng bên nọ, nghiêng bên kia, đôi mắt ướt liếc nhìn mắt chủ, vẻ cảm thông, sẻ chia nỗi buồn của chủ.

Bữa đó, ông giám đốc đến chơi nhà. Nghe ông ta nói, Cảnh biết thằng con ông ấy cũng chùng tuổi nó. Chính ông ta là người mà ba Cảnh mang ơn. Ông ta nhận một lúc cả ba lần má nó vào làm việc, tiền lương, tiền thưởng, tháng nào ba má cũng được nhận hậu hĩnh. Trông thấy con sáo khôn quá, ông ta nói cứ thả nhiên như mệnh lệnh:

- Bắt con sáo đó cho tớ. Tớ thích nuôi chim lắm. Thằng con tớ lại càng thích hơn cả tớ.

Ba nó nghe nói vậy, nhắm tính trong bụng" con sáo này dẫu khôn cách mấy, cũng chẳng đáng bao nhiêu. Cứ cho là cả mấy trăm ngàn đồng đi nữa cũng chẳng thấp thỏp gì công người ta đã giúp mình" - Đó là sau này, ba nó mới nói cho má nó, cho nó biết vì sao ông lại bắt ngay con chim cho ông giám đốc.

Con chim ra khỏi nhà, Thằng Cảnh òa lên khóc. Ba má nó dẫu thế nào cũng không được. Hứa mua cho nó chiếc xe đạp đến mấy chỉ vàng để đền, nó cũng không chịu. Bực quá ba nó đang tay tát vào mặt nó. Mắt nó toé đom đóm. Nó giận ba nó tím mặt. Và trong phút giây thiếu suy nghĩ, nó bỏ nhà ra đi.

Thằng Cảnh đi đến nhà ông giám đốc. Nó đứng trước cổng ngôi nhà xây mấy tầng lầu. Nó nhìn lên ban công, ở tầng hai bày những chậu. Đã có mấy lồng chim treo trên đó. Đủ loại chim: nhồng, chào mào lửa, vẹt... Nó nhận ra cái lồng chim của nó. Con sáo bây giờ đang đứng co ro một chân, lông xù ra, đầu cúi xuống... Nó thương con chim quá. Nó định chạy lên đó. Cánh cổng bằng sắt im ỉm khoá. Con chó bégiê từ trong nhà thấy bóng người lao ra. Có tiếng ông giám đốc quát con chó: Zên, im ngay!". Con chó căm bặt. Ông giám đốc lết xẹt đôi dép ra phía cửa.

Quá giờ cơm chiều. Bóng tối ập xuống, thằng Cảnh không thấy đói, cũng không thiết gì quay về nhà. Nó nghĩ đến ba má, lòng uất hận bỗng dâng tràn. Ba má đâu biết nó với con chim sáo gần gũi, gần bó gáp mấy trăm lần cái tình ba má đối với nó. Họ không biết điều đó. Nhưng nó thì biết rõ. Đời nó từ nay coi như hết. Nó sống lang thang, nhập vào một bọn trẻ cũng bỏ nhà đi lang thang. Để có miếng ăn, bọn chúng phải đi ăn cắp, phải chup giựt. Có nhiều khi bọn chúng trộm cắp tivi, xe đạp. Giật túi xách, giật cả dây chuyền vàng của mấy bà, mấy cô đi chợ.... Lần đó, mấy đứa bạn rủ nó đột nhập vào nhà lão giám đốc lấy cắp mấy lồng chim của lão đem bán.

Có đứa còn khỏe, con sáo sậu của lão nuôi khôn lắm. Nó nghe vậy nhớ đến con chim sáo của mình. Vết đau của nó đã lành, nay vô tình lại tứa máu. Nó cố quên chuyện cũ. Và lại, nó không muốn đòi con chim đó hết từ chủ này sang chủ khác. Giống chim sáo làm thế nó mau chết. Đối tính người là đối nết chằm. Nó gạt đi: "Nhà lão có con bécgiê dữ, đừng dây vào!" "Bécgiê, thiếu gì cách trị, để tao!" - Một đứa nói. Cảnh lại bảo đồng bọn: "Lão làm chúc to, lắm tiền, lão xốt của, báo công an, họ lại chẳng bữa lưới giăng bắt à?" Bọn kia nghe Cảnh phân tích có lý nên bỏ ý định đến nhà lão giám đốc trộm chim.

Hai tuần sau, bọn chúng bị bắt, lúc ấy mới biết có một băng khác đã lấy cắp chim của lão giám đốc đúng vào dịp công an mở chiến dịch truy quét tội phạm. Tội của bọn chúng cộm trong hồ sơ. Nhưng tuổi thì chưa đủ để ra trước vành móng ngựa. Họ đưa bọn chúng về đây - Trường giáo dưỡng. Không có kẽm gai, vọng gác, nhưng thầy cô giáo đều là công an. Họ dạy bọn chúng học. Một nửa thời gian học, một nửa thời gian lao động. Đi học, đi làm, đi ăn, đi ngủ, nhất nhất đều có kẻ điểm danh, tập hợp. Nội quy cấm không đứa nào được tự ý bước chân ra ngoài đường. Bước qua cái cổng xây kia, vượt qua nương thủy lợi bọc quanh khu vực trường, coi như bỏ trốn. Phải chịu kỷ luật. Lúc đầu nó thấy những bà, những ông công an ở đây không vô vập, chằm bằm như ba má nó, như người thân trong gia đình nó. Họ nghiêm khắc đến lạnh lùng. Nhưng họ rất thương chúng bọn chúng. Không hề đánh đập, chửi mắng bọn chúng bao giờ. Mỗi bữa nay, bác sĩ, y tá ngày nào cũng đến đo nhiệt độ, cấp thuốc cho nó uống. Nó được ăn cháo thịt nạc băm nhừ, hành ngò thơm phức... Rồi nó giảm sốt, dần khỏe lại và nhập vào đám bạn trong lớp đến trường, đi lao động.

Nếu không trông thấy cái tổ chim sáo bữa trước đi lao động cuốc đất tria bắp, nó nghĩ chắc nó không ốm mấy ngày liền như thế. Đêm đêm nó cứ nghĩ tìm cách bắt cái tổ chim sáo kia. Không có cách nào ngoài cách trèo lên cây để bắt. Nó đánh bạo nói với anh công an thầy giáo của nó:

- Chú cho cháu trèo lên cây kia bắt tổ sáo nhé. Cháu sẽ cẩn thận, không ngã đầu mà lo. Cháu trèo cây có tiếng đấy.

Anh công an lưỡng lự một hồi lâu. Anh nhớ lại trước khi thằng Cảnh ngã bệnh, nó đã xin anh trèo cây, bắt cái tổ chim sáo đó. Anh đã không cho. Nghĩ đến trách nhiệm, sợ liên lụy, vì chuyện đó có thể mình bị cấp trên khiển trách kỷ luật. Có thể vì chuyện đó mà thằng Cảnh ngã bệnh. Anh biết, bọn trẻ vào đây sống xa cha mẹ, xa người thân. Lúc nào bọn chúng cũng cảm thấy cô đơn, bị bỏ rơi. Các anh là người đang đánh thức niềm vui trong lòng bọn chúng, gieo cấy vào lòng những kẻ bất cần đời tình người, tình thương.... Một đòi hỏi con con như thế, đơn giản vậy, sao không đáp ứng. Cải tạo, giáo dục đâu chỉ bằng sách vở, hô hào cứng nhắc.... Nghĩ một lúc anh công an bảo nó:

- Được. Nhưng phải chú ý cẩn thận. Cầm theo cái đoạn dây thừng. Nhớ là leo đến đâu, phải buộc dây bảo hiểm đó, nghe không!

Đến lượt nó ngạc nhiên đòi hỏi của nó được chấp nhận. Nó nhìn vào đôi mắt anh công an đầy sự biết ơn. Đúng là nó không ngờ lời yêu cầu đó của nó lại được anh công an hướng dẫn cho cách để thực hiện. Nó tự trách mình sao bữa trước không năn nỉ anh để được bắt theo cách hôm nay.

Thoắt cái, nó đã đu người sang ngọn cây, đưa tay gỡ trọn tổ chim rồi lăn tuột xuống.

Bọn trẻ xúm quanh lại, đứa nào cũng đưa giành nắm cái tổ chim. Nó giữ lại mà không được. Một con chim rơi bịch xuống đất. Tim nó nhói lên, may mà con một con chim lúc đó nó đã kịp giữ lại.

Hai con chim sáo nhỏ nhoi, đỏ au, lông lún phún tơ vàng. Chúng đang chíp chíp kêu như tiếng gà con mới nở. Những sinh linh nhỏ bé, tội nghiệp run rẩy. Nó cởi áo ngoài bùm tổ chim lại, muốn truyền hơi ấm của nó sang những con chim. Ngày hôm sau, con chim bị rớt xuống đất đã chết. Nó biết được khi vừa mới ngủ dậy. Nó cứ ngồi bần thần. Lát sau nó lại lấy thêm chiếc áo mỏng bọc bên ngoài cái tổ chỉ còn lại một con đó.

Mấy ngày sau, ngày nào nó cũng được thầy giáo biểu dương tinh thần lao động trước lớp. Nó

làm hùng hực như trâu húc, làm hết mình. Nó muốn bằng cách đó để tỏ sự biết ơn đối với anh công an đã cho nó trèo lên cây bắt tổ chim sáo. Bữa ăn bao giờ nó cũng lấy những hạt cơm dẻo nhất, ngon nhất từ trong chén cơm đầu tiên của mình bỏ vào giấy gói lại đem về bón cho chim sáo. Mỗi khi đi lao động, nó để mắt đến những con cào cào, loại cào cào nhỏ nhỏ, đem về cho con chim sáo của nó. Lúc đầu, nó để con chim sáo trong cái hộp phấn viết bảng xin của thầy giáo. Thấy vậy, thầy giáo đã dành cả mấy ngày chủ nhật để lui cui làm cho chim sáo cái lồng. Cái lồng thầy làm thật đẹp, chẳng khác gì ngoài chợ hội trước nó đã thấy. Con sáo bây giờ đã đủ lông đủ cánh. Đôi mắt nó sáng long lanh như hai giọt nước. Cái mỏ và đôi chân của nó màu vàng như nghệ. Bộ lông đen nhánh. Dưới cổ có một cụm lông màu trắng, lúc ẩn lúc hiện như chiếc vòng bạc cô giáo dạy toán cho nó vẫn đeo trên cổ. Con sáo này giống hệt con sáo ngày thơ ấu nó nuôi. Suốt ngày con sáo quần quanh bên nó, bên lũ bạn nó. Con sáo là niềm vui của bọn chúng. Nhất là những lúc nó mở cửa lồng cho con sáo bay đi, bay tít lên tầng không, đảo cánh nghiêng qua nghiêng lại rồi lại nhẹ nhàng sà xuống đậu trên chiếc lồng... Mấy bữa trước nó chẻ một cái ống tre, lấy cái cật tre mỏng tanh, sắc như dao lam để cào lưỡi cho sáo. Người ta bảo làm thế sáo sẽ chóng biết nói. Mà đúng thế thật. Bữa nay con sáo đã biết huýt gió nhiều, chẳng mấy mà nói được. Nghĩ đến đó nó vui lắm.

Bữa nay, thằng Cảnh đã hết hạn tập trung ở trường. Nó được tự do. Người ta đã giới thiệu cho nó về địa phương. Nó biết tin đó không tỏ sự vô vấp, vui mừng. Nó cứ đứng lặng một chỗ cầm cái quyết định trên tay. Hồi trước khi mới đến đây sao nó căm ghét cái nơi này thế. Ài nó cũng ghét cay ghét đắng, chẳng thèm nhìn thẳng vào mặt họ. Bây giờ nghĩ đến lúc phải rời xa vĩnh viễn nơi này, nó nhìn thầy cô, nhìn bè bạn, bản thân bên lồng con sáo lúc ấy cũng không nháy nhót. Cớ sao mà buồn. Tao đang vui đây. Không phải ai cũng được như tao, sao mà buồn? Nó nghĩ không thể đem con sáo đi khỏi trường này. Mấy đứa bạn của nó còn ở lại, không có con sáo chắc sẽ buồn lắm. Mà con sáo đó, đâu phải chỉ riêng của nó. Đúng là nó có công trèo bắt đem về, nhưng công chăm nom, đứa nào cũng góp phần. Con sáo là của chung, là niềm vui chúng. Nó giao lại con sáo cho một đứa bạn thân nhất của nó:

- Mà nhớ chăm sóc nó cẩn thận nhé. Nhớ phải cho sáo tắm thường xuyên. Cào cào phải vật bỏ hết cánh, hết chân. ở đây thiếu gì cào cào, phải chịu khó.

Nó tự tay mở lồng thả con sáo mà con sáo không bay, cứ quần quanh bên chân nó, tự nhiên hai hàng nước mắt của nó tràn mi. Rồi nó khóc to lên.

Sau mấy ngày. Cảnh ra khỏi trường giáo dưỡng, bữa đó, cửa lồng sáo mở tung, sáo vô tư nhí nhảnh đến hồn nhiên, nghiêng đầu ngẩng cổ ngó quanh, tung từng nháy ra khỏi lồng, đuôi lúc vểnh lên, khi cụp xuống theo bước nhảy cà tung. Thoắt cái, đôi cánh sáo vỗ vào trời xanh không gợn bóng mây. Sáo lượn mấy vòng qua lại rồi sà cánh xuống đất lát sau nhảy lên đứng trên lồng. Sáo đưa mắt đón dắc kiếm tìm một bóng dáng thân quen. Sáo bắt chước tiếng người gọi "Cảnh ơi", "Ơi Cảnh"... Sáo nghiêng tai lắng nghe mọi âm thanh, lắng nghe tiếng "Sáo ơi, Sáo ơi" của ngày nào thuộc nhớ. Bốn phía vẫn lặng ngắt như tờ. Phút định mệnh đến như một tia chớp. Con mèo hoang phục sẵn từ đâu đó lao tới vỗ nó, ngoạm con sáo cứng ngắc giữa hai hàm răng nhọn sắc. Sáo cố sức giãy giụa vùng thoát. Càng đập cánh giãy, lồng càng tuột ra khỏi bay vung vãi như lá vàng chiều đông cả gió. Chỗ cái ức nhô lên của sáo, mảng lông rụng sạch trơn, lộ mảng da trắng hồng, bên dưới nhịp tim đập phập phồng thoi thóp. Từ miệng con mèo rót xuống những giọt máu đỏ. Con mèo đưa mắt nhìn về máng xối rồi quắp con sáo tốt theo đường ấy leo lên mái nhà. Những giọt máu tươi trên lồng toang hoác, thoáng chốc gió lau khô để lại màu đen xỉn trên nền xi măng buốt giá.

... Hai năm sau, một tờ báo công an đăng tin, công an tỉnh X đã phá một án cướp của giết người. Nạn nhân là Nguyễn Xuân Cảnh, đã có thời gian đi trường giáo dưỡng, cải tạo tốt, về địa phương hoàn lương, xin được chân giữ xe đạp ở chợ. Bọn tội phạm tìm đến móc nối, lôi kéo Cảnh trở lại con đường phạm tội, anh đã khước từ. Cảnh đang tìm cách báo tin cho cơ quan công an. Bọn chúng đoán biết Cảnh là mối hiểm họa tiềm ẩn đã hèn hạ thủ tiêu anh...